

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 81'25:355.343.18

Балабін В. В.

Військовий інститут

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СПЕЦІАЛЬНІ ОДИНИЦІ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО АПАРАТА ТЕОРІЇ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Автор аналізує проблемні аспекти формування й розвитку спеціальних метамовних одиниць концептуального апарата теорії військового перекладу, розкриває зміст структурних елементів концептуального апарата, презентує базові одиниці цієї спеціальної теорії перекладознавства з метою подальшого опрацювання (термінологічного визначення, уточнення, стилістичної правки, нормалізування, стандартизування).

Ключові слова: перекладознавство, військовий переклад, теорія, метамова, концептуальний апарат, поняття, термін, визначення.

Постановка проблеми. Одним із завдань теорії військового перекладу є «систематизування (визначення, уточнення, упорядкування й унормування) термінів і дефініцій поняттєво-категоріального апарата теорії військового перекладу» [1, с. 107]. Дослідження проблемних аспектів формування, функціонування й розвитку метамови теорії військового перекладу дозволяє системно впорядкувати й унормувати спеціальні одиниці (насамперед поняття, терміни й визначення), послідовно розкрити зміст і концептуальну структуру цієї спеціальної теорії перекладознавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі теоретичні аспекти військового перекладу досліджували Л. Л. Нелюбін, Г. М. Стрелковський, Р. К. Міньяр-Белоручев, О. Д. Швейцер, М. Я. Цвілінг, Г. О. Судзіловський, А. Ф. Ширяєв, Л. К. Латишев, В. М. Шевчук, О. Г. Князева, М. К. Гарбовський, Е. М. Мішкурів, В. В. Балабін, П. А. Матюша, М. Б. Білан, С. Я. Янчук, Б. А. Дзись, О. В. Юндіна, Л. М. Гончарук, О. Ю. Солодяк, О. М. Нікіфорова й ін. [2, с. 7–9].

До найбільш відомих фундаментальних праць із військового перекладу традиційно відносять монографію Г. М. Стрелковського «Теорія і практика військового перекладу» 1979 р. [3], останню главу книги Р. К. Міньяр-Белоручева «Загальна теорія перекладу й усний переклад» 1980 р., що

присвячена специфіці саме військового перекладу [4, с. 194–214], а також усього шість словникових статей Л. Л. Нелюбіна (одного з фундаторів наукових досліджень із військового перекладу), які ввійшли до тлумачного перекладознавчого словника [5]. До речі, словник Л. Л. Нелюбіна «містить 2028 словникових статей (екстрагованих із 224 джерел)» [5, с. 6].

Проведений огляд літератури з проблематики військового перекладу дозволяє зробити висновок лише про зачаток основ наукової концепції військового перекладу в період 1960-х–2000-х рр., що являє собою несистематизований науково-методологічний дискурс, виражений або окремими актами охоплення, розуміння й осягнення певних смислів унаслідок професійного обговорення, наукового дослідження чи методологічного опрацювання проблематики військового перекладу, або їх результатом, представленим розпорошеними спеціальними концептами військового перекладу, що не отримали належного завершення дедуктивно-системного оформлення у вигляді ідеальних об'єктів, категорій і понять за допомогою однозначних спеціальних термінів і визначень.

Таким чином, однією з головних причин нерозвиненості теорії військового перекладу слід вважати відсутність теоретично обґрунтованих і

впорядкованих метамовних одиниць концептуального апарата, що системно (логічно, послідовно, однозначно, раціонально й несуперечливо) описують явища в галузі лінгвістичного забезпечення військ у спеціальних професійних поняттях, термінах і визначеннях теорії військового перекладу.

Постановка завдання. Метою статті є представлення основних спеціальних одиниць концептуального апарата теорії військового перекладу з перспективою їх подальшого дослідження, уточнення, упорядкування й унормування за базовим алгоритмом «поняття – термін – визначення».

Виклад основного матеріалу. Відомо, що головним завданням науки як особливої сфери соціокультурної діяльності, складової частини духовної культури суспільства є «вироблення й використання теоретично об'єктивних знань про дійсність» [6, с. 257]. Накопичення знань у науці відбувається шляхом суб'єктивної, абстрактної, теоретичної концептуалізації емпіричного досвіду за допомогою об'єктивно наявної системи теоретико-методологічних засобів (гіпотез, аксіом, теорем, понять, термінів, дефініцій тощо).

Зважаючи на міждисциплінарний характер перекладознавчої науки, для дослідження проблематики військового перекладу доцільно використовувати методологічні підходи синергетики, оскільки вона «виступає як загальнонаукова програма міждисциплінарних досліджень, що вивчають процес самоорганізації та становлення нових упорядкованих структур у відкритих фізичних, біологічних, соціальних, пізнавальних, інформаційних, екологічних та інших системах» [7, с. 580–581].

Крім того, «особливої важливості з погляду методології синергетики набуває оцінювання взаємодії внутрішніх і зовнішніх чинників комунікації, оскільки синергетика звертається до аналізу ситуацій, які припускають «накладений нерівноважний зв'язок», що є зовнішньою умовою характерної внутрішньої динаміки, властивої саме нерівноважним структурам» [8, с. 90].

При цьому важливо дотримуватися загального методологічного підходу наукознавства щодо неприпустимості будь-якого гіпертрофованого протиставлення теорії й практики в науковому дослідженні, оскільки теоретичні передбачення мають такий же імовірнісний, а не достовірний характер, як і передбачення, що ґрунтується на емпіричних узагальненнях, і кінцевою метою пізнання є утворення не окремих понять і гіпотез, навіть не відкриття відокремлених законів, а побудова єдиної концептуальної системи, за допо-

могою якої досягається більш адекватне й цілісне відображення певної галузі дійсності [9, с. 11].

Проблемні аспекти метамови сучасного перекладознавства всебічно проаналізував відомий український перекладознавець О. І. Чередниченко у праці «Парадигми й категорії сучасного перекладознавства» [10].

У цій статті використовуємо термін «*концептуальний апарат*», яким поєднуємо інші, дещо різні, з погляду строгого наукознавчого дискурсу, терміни: «категоріальний апарат», «поняттєвий апарат», «поняттєво-категоріальний апарат», «концептуальна структура».

Концептуальний апарат теорії військового перекладу (далі – КА ТВП) має виконувати подвійну функцію: по-перше, науково описувати, пояснювати, прогнозувати явища й події *опосередкованої міжкультурної комунікації* у сфері лінгвістичного забезпечення військ, які пов'язані головно з перекладацьким супроводженням у збройних силах; по-друге, сприяти *внутрішній комунікації* між членами наукового й вузькопрофесійного співтовариства та *зовнішній комунікації* з представниками сторін, замовником перекладу, посадовими особами, мас-медіа тощо.

Таким чином, до складу КА ТВП слід віднести систематизовані й структуровані метамовні одиниці, що являють собою спеціальні *категорії, поняття, концепти, конструкти й терміни* та розкривають специфіку службової діяльності військового перекладача. Проаналізуємо базові структурні елементи КА ТВП докладно.

Категорія – це «гранично загальне фундаментальне поняття, що виражає найбільш істотні відносини тих чи інших галузей дійсності, знання й діяльності» [11]. У наукознавстві цей термін використовують на позначення фундаментальних понять, форм думки, типів зв'язку суб'єкта й предиката в судженні, стійких способів мовної *предикації* – «визначення змісту суб'єкта судження через предикат» [12]. Категорії «уможливлюють дослідне знання й мають апріорне значення як універсальні й граничні поняття» [13, с. 229].

Поняття – це «одна з форм мислення, в якій відображаються загальні істотні властивості предметів і явищ об'єктивної дійсності, загальні взаємозв'язки між ними у вигляді цілісної сукупності ознак... У мові поняття виражаються словом (зазвичай іменником у називному відмінку) або словосполученням. Ознаки, які включаються в поняття, становлять його зміст. Предмети, яким притаманні ознаки, відображені в змісті поняття, утворюють його обсяг» [14]. *Поняття* (поряд із

судженням і науковою теорією) є ідеальною сутністю, продуктом розумової діяльності людини, однією з основних форм відображення світу на раціональному, логічному ступені пізнання [15, с. 285]. «Абстрактне мислення являє собою процес оперування поняттями. Особлива увага в багатьох сферах людської діяльності (у науці, у різних галузях права, у медицині тощо) приділяється точності термінології, що використовується. Для досягнення цієї мети чітко фіксують смисли вживаних термінів, тобто поняття про предмети, що їх репрезентують (представляють) ці терміни. Адекватне розуміння різних контекстів мови передбачає точне знання того, про які типи об'єктів у них ідеться, тобто знання понять, що пов'язуються з мовними виразами в цих контекстах» [15, с. 287].

Концепт являє собою «схоплювання смислів речі (проблеми) в єдності мовного висловлювання. Термін «концепт» введено в філософію Абельяром у зв'язку з аналізом проблеми універсальності, що вимагало розщеплення мови й мовлення» [16, с. 306]. Науковий або філософський концепт – це «абстрактна ідея, що відрізняється точністю й визначеністю; це результат практики й елемент теорії [17, с. 261].

Іноді *концепт* вважають «двозначним терміном», оскільки «термінологічно концепт від поняття важко відрізнити» [16, с. 307]. Як підкреслює сучасний французький філософ Андре Конт-Спонвіль, *концепт* і *поняття* настільки близькі, що важко втриматися від спокуси бачити в них одне й те саме і вважати їх синонімами, що позначають абстрактну чи загальну ідею. Але якщо все ж таки спробувати їх розмежувати, то виявиться, що *поняття* є терміном більш широким і неясним, тоді як *концепт* – точнішим і строгішим. *Концепт*, на відміну від *поняття*, є багатшим інтенціонально (змістовно) і біднішим екстенціонально. Отже, концепт завжди позначає речі більш точно й вивірено. Наприклад, можна вести розмову про *поняття* «тварина» й *концепт* «савець» або про *поняття* «свобода» й *концепт* «вільна воля». *Поняття* – це щось дане, тоді як *концепт* доводиться формулювати спеціально. *Поняття* є результатом певного досвіду чи виховання, *концепт* – результатом певної роботи. Будь-яке *поняття* має загальний характер (належить мові чи всьому людству), проте *концепт* є одиничним (має сенс тільки в рамках тієї чи іншої теорії). *Поняття* – це факт дійсності, *концепт* – це твір. Наприклад, можна розмірковувати про *поняття* справедливості. Проте під час дослі-

дження творчості Платона доцільніше використовувати термін «концепт справедливості в Платона» [17, с. 260–261].

Концепти як стійкі смислові згущення виникають і функціонують у процесі діалогу й мовної комунікації. Вони є актом або результатом розуміння й осягнення смислів у ході мовного обговорення й самі стають структурними елементами *концепції*, яка, на відміну від теорії, «не отримує завершеної дедуктивно-системної форми організації» [18, с. 308].

Конструкт – це умоглядна побудова, що вводиться гіпотетично (*теоретичний конструкт*) або створюється за правилами логіки стосовно подій чи об'єктів, що спостерігаються (*емпіричний конструкт*). Конструкт має жорстко встановлені межі й точне вираження певною мовою та не передбачає обов'язкового встановлення його онтологічного статусу, тобто не потребує вказівки на конкретний денотат. Конструкти виконують у пізнанні різні функції – вихідного початку, концептуальної схеми, умов синтезу й збирання різнорідних уявлень тощо [19].

Термін «*конструкт*» також використовують у *генетично-конструктивному методі* для безпосереднього оперування ідеальними (абстрактними) об'єктами, що породжуються свідомістю, фіксуються у відповідній знаковій формі та далі розглядаються як конкретно наявні [20].

Термін – це «слово чи словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо» [21]. В офіційному виданні Держстандарту України «ДСТУ 3966-2000. Термінологія. Засади й правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять» наголошується, що «термін позначає логічне наукове поняття, яке в сукупності з іншими поняттями певної предметної галузі є складником наукової теорії» [22, с. 14]. Основними ознаками терміна є системність, наявність дефініції, тенденція до однозначності в межах свого термінологічного поля (тобто термінології певної галузі), стилістична нейтральність, точність семантики, висока інформативність, причому «ці ознаки реалізуються лише в межах терміносистем, за їх межами термін втрачає свої дефінітивні та системні характеристики, детермінологізується, тобто переходить у загальноживану лексику» [23].

Крім базових структурних елементів КА ТВП, які ми щойно розглянули, для наукового оформлення теорії військового перекладу велике значення мають *визначення (дефініції)*. Під *визначен-*

ням розуміють «формулювання, вислів, у якому розкривається зміст чого-небудь, його істотні ознаки» [24], а під *дефініцією* – «стисле логічне визначення, яке містить у собі найістотніші ознаки поняття, що визначається» [25]. Для формування КА ТВП використовуємо термін «визначення» як «логічний опис поняття термінами відомих понять відповідної предметної галузі, який дає змогу відрізнити його від інших понять у межах системи понять» [22, с. 20].

Протягом 2004–2017 рр. було проаналізоване коло теоретичних і практичних питань, що їх охоплює наукова сфера військового перекладу, був узагальнений накопичений в Україні унікальний багаторічний досвід підготовки й практики службової діяльності військових перекладачів, була досліджена специфіка й закономірності військового перекладу, систематизовані наявні факти, погляди, судження, пропозиції, гіпотези, теоретико-методологічні положення, що визначають сутність теорії військового перекладу. Мета дослідження полягала в розкритті онтологічної природи теорії військового перекладу як складної нематеріальної системи, її сутності, визначального змісту, структури, елементів, концептуального апарата, що об'єктивно зумовлюється синергійними зв'язками теорії військового перекладу, насамперед із перекладознавством і воєнною наукою. Так, було «систематизовано ключові поняття, терміни й визначення концептуального апарата теорії військового перекладу, що сприятиме подальшому розвитку спеціальних теорій перекладознавства, а також наукової проблематики лінгвокраїнознавства, лексикології, термінознавства, лексикографії, лінгвопедагогіки в аспектах, пов'язаних із виконанням спеціальних функцій службової діяльності військового перекладача» [26, с. 86].

На основі гносеологічного підходу, типологічного, логіко-семантичного й предметно-поняттєвого аналізу базових елементів виокремлені чотири структурних рівні одиниць КА ТВП: 1) філософсько-наукознавчий; 2) філологомовознавчий; 3) перекладознавчий; 4) спеціальний [27, с. 95].

Спеціальний (4-й) рівень структури КА ТВП представляють метамовні одиниці, що системно (логічно, послідовно, однозначно, раціонально й несуперечливо) описують явища в галузі лінгвістичного забезпечення військ у спеціальних категоріях, поняттях, концептах, конструктах, термінах і визначеннях (дефініціях) теорії військового перекладу.

Базові спеціальні одиниці КА ТВП були послідовно розкриті автором та іншими дослідниками в наукових працях, неповний перелік яких представлений у статті «Теоретико-концептуальні основи військового перекладу» [2, с. 14–16].

Мають місце об'єктивні й суб'єктивні труднощі віднесення одиниць КА ТВП до відповідного рівня терміносистеми через вплив процесів міждисциплінарності, нормотворчості, галузеві й національної стандартизації, гармонізації, можливих змін структури терміносистем, через розгалуженість і ієрархічність зв'язків структурних одиниць, через високі вимоги до фахової (військово-професійної, науково-дослідницької, термінологічно-лексикографічної, предметної) компетентності упорядників КА ТВП. Слід також наголосити на важливості цієї роботи для подальшого системного розвитку теорії та практики військового перекладу.

Відповідно до мети статті представимо спеціальні одиниці КА ТВП із перспективою їх подальшого дослідження, уточнення, упорядкування й унормування за базовим алгоритмом «поняття – термін – визначення». Деякі з наведених нижче спеціальних одиниць КА ТВП було представлено науковій громадськості, успішно апробовано в експертному середовищі теоретиків і практиків військового перекладу та запроваджено в навчальний процес упродовж останніх п'ятнадцяти років.

Нині до спеціальних метамовних одиниць КА ТВП віднесено 67 специфічних категорій, понять, концептів, конструктів, термінів, що розкривають специфіку службової діяльності військового перекладача: «військовий переклад», «об'єкт військового перекладу», «предмет військового перекладу», «вид військового перекладу», «теорія військового перекладу», «об'єкт теорії військового перекладу», «предмет теорії військового перекладу», «вимоги до теорії військового перекладу», «методологія теорії військового перекладу», «мета теорії військового перекладу», «завдання теорії військового перекладу», «модель теорії військового перекладу», «концептуальний апарат теорії військового перекладу», «військово-політичний переклад», «військово-технічний переклад», «військово-спеціальний переклад», «лінгвістичне забезпечення військ», «об'єкт лінгвістичного забезпечення військ», «предмет лінгвістичного забезпечення військ», «суб'єкт лінгвістичного забезпечення військ», «перекладацьке супроводження в збройних силах», «військовий перекладач», «бортовий переклад», «текст військової тематики», «тексти військово-політичної тема-

тики», «функції службової діяльності військового перекладача», «головні функції службової діяльності військового перекладача», «міжкультурна функція службової діяльності військового перекладача», «воєнно-країнознавча функція службової діяльності військового перекладача», «воєнне країнознавство», «воєнно-країнознавчий аналіз», «військово-термінологічна функція службової діяльності військового перекладача», «лінгвопедагогічна функція службової діяльності військового перекладача», «лінгводослідницька функція службової діяльності військового перекладача», «допоміжні функції службової діяльності військового перекладача», «навчально-бойова функція службової діяльності військового перекладача», «військово-адміністративна функція службової діяльності військового перекладача», «військова лексика», «військовий сленг», «військовий сленгізм», «американський військовий сленг», «український військовий сленг», «військовий жаргонізм», «військовий професіоналізм», «військовий сленговий фразеологізм», «активний лексичний запас військового перекладача», «дискурс міжнародної миротворчої діяльності», «франкомовний військовий дискурс», «військова термінологія», «військовий термін», «загальний алгоритм операційної діяльності військового перекладача», «компетентність військового перекладача», «загальні компетентності військового перекладача», «інтегральна компетентність військового перекладача», «спеціальні компетентності військового перекладача», «інформаційно-аналітична робота військового перекладача», «лексикографічна робота військового перекладача», «термінографічна робота військового перекладача», «лінгвокраїнознавчий аналіз», «термінотворча робота військового перекладача», «нормотворча робота військового перекладача», «лексична одиниця військового перекладу», «освітня кваліфікація військового перекладача», «професійна кваліфікація військового перекладача», «професійний стандарт військового перекладача», «стратегія військового перекладу», «тактика військового перекладу», «технологія військового перекладу».

Наведений перелік спеціальних одиниць КА ТВП постійно збільшується та/або уточнюється. Наприклад, Ю. О. Лукіячук пропонує виокремити в складі *військової термінології* групу *багатокомпонентних військових термінів*, під якими розуміє «словосполучення військової тематики, які утворені шляхом поєднання чотирьох і більше компонентів, <...> входять до військової терміносистеми в готовому вигляді й відобра-

жають складне, єдине поняття в системі понять військової сфери». Також у складі багатокомпонентних військових термінів дослідниця пропонує виокремлювати «чотири-, п'ятикомпонентні та мультикомпонентні» [28, с. 182].

Для наукового систематизування спеціальних одиниць КА ТВП необхідно пройти щонайменше три етапи: формального створення й представлення терміносистеми ТВП (презентація), унормування (узгодження й затвердження) і подальшого гармонізування.

На всіх етапах особливої уваги заслуговують *визначення (дефініції)*, які слід формулювати на таких методологічних засадах [22, с. 20]:

- щоб сформулювати визначення, треба встановити відношення означуваного поняття до понять, які належать системі;

- визначення поняття є основною підставою для аналізу та вибору терміна для подальшого стандартизування;

- визначення треба сформулювати так, щоб було ясно, до якого з найзагальніших класів понять (предмет, процес, наслідок процесу, подія, властивість чи стан) належить означуване поняття;

- основним видом визначення в термінологічних стандартах слід вважати опис поняття через найближче родове поняття та суттєві видові ознаки, що пов'язані логічними відношеннями.

Крім того, визначення (дефініція) має обов'язково враховувати варіанти, які були раніше запропоновані авторитетними дослідниками й закріплені в наукових і реферативно-довідкових джерелах; розкривати найголовнішу сутність і специфіку відповідної структурної одиниці КА ТВП; забезпечувати доступність сприймання й однозначність розуміння цього поняття; логічно й повно описувати цю одиницю відомими термінами (поняттями) предметної галузі; не спричинювати появу хибного кола; бути системним, несуперечливим, максимально повним і водночас оптимально стислим і лаконічним.

Висновки і пропозиції. Однією з головних причин нерозвиненості теорії військового перекладу слід вважати відсутність теоретично обґрунтованих і впорядкованих метамовних одиниць концептуального апарата, що системно (логічно, послідовно, однозначно, раціонально й несуперечливо) описують явища у сфері лінгвістичного забезпечення військ. Це призводить до необхідності концептуалізації накопиченого суб'єктивного емпіричного досвіду в галузі теорії й практики військового перекладу (1982–2017 рр.) через об'єктивну систему науково-методологіч-

них засобів, зокрема через абстрактну категорію «концептуальний апарат теорії військового перекладу». Концептуальний апарат теорії військового перекладу (КА ТВП) – це система метамовних одиниць, що дозволяє розкрити специфіку службової діяльності військового перекладача й описати об'єкт – лінгвістичне забезпечення військ – у спеціальних категоріях, поняттях, кон-

цептах, конструктах, термінах і визначеннях. Нині науковій спільноті різними авторами представлені 67 спеціальних метамовних одиниць КА ТВП, які потребують подальшого опрацювання (термінологічного визначення, уточнення, стилістичної правки, нормалізування, стандартизування, гармонізування тощо), у чому й полягають перспективи дослідження.

Список літератури:

1. Балабін В. В. Завдання теорії військового перекладу. Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 23–24 березня 2018 р.). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 105–107.
2. Балабін В. В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу. Філологічні трактати. Том 10. № 1, 2018. С. 7–18.
3. Стрелковский Г. М. Теория и практика военного перевода: немецкий язык. Москва: Воениздат, 1979. 272 с.
4. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод. Москва: Воениздат, 1980. 237 с.
5. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь. 5-е изд. Москва: Флинта: Наука, 2008. 320 с.
6. Патон Б. Є. Наука. Українська радянська енциклопедія. Т. 7. Київ: Голов. ред. УРЕ, 1982. С. 257–260.
7. Лук'янець В. С. Синергетика. Філософський енциклопедичний словник. Київ, 2002. С. 580–581.
8. Иванова К. А. Концептуальний апарат синергетики і дослідження культурних змін. Грані. № 5 (121), 2015. С. 87–91.
9. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень: навч. посібник. Харків: НТУ «ХП», 2009. 142 с.
10. Чередниченко О. І. Парадигми й категорії сучасного перекладознавства. Переклад – Культура – Ідентичність. Київ, 2017. С. 13–22.
11. Левин Г. Д., Огурцов А. П., Эдельман В. А. Категория. Гуманитарная энциклопедия. Центр гуманитарных технологий, 2002–2018 (последняя редакция: 05.08.2018). URL: <https://gtmarket.ru/concepts/6880>.
12. Словник української мови: в 11 томах. Том 7, 1976. С. 526.
13. Огурцов А. П. Категории. Новая философская энциклопедия. В четырех томах / Ин-т философии РАН. Научно-ред. совет: В. С. Степин, А. А. Гусейнов, Г. Ю. Семигин. Москва, Мысль, 2010. Т. II. С. 229–233.
14. Українська радянська енциклопедія. Т. 8: Київ: Голов. ред. УРЕ, 1982. С. 524.
15. Маркин В. И. Понятие. Новая философская энциклопедия. В четырех томах / Ин-т философии РАН. Научно-ред. совет: В. С. Степин, А. А. Гусейнов, Г. Ю. Семигин. Москва, Мысль, 2010. Т. III. С. 285–287.
16. Неретина С. С. Концепт. Новая философская энциклопедия. В четырех томах / Ин-т философии РАН. Научно-ред. совет: В. С. Степин, А. А. Гусейнов, Г. Ю. Семигин. Москва, Мысль, 2010. Т. II. С. 306–307.
17. Конт-Спонвиль А. Философский словарь / Пер. с франц. Е. В. Головиной. Москва: Эстерна, 2012. 750 с.
18. Неретина С. С., Огурцов А. П. Концепция. Новая философская энциклопедия. В четырех томах / Ин-т философии РАН. Научно-ред. совет: В. С. Степин, А. А. Гусейнов, Г. Ю. Семигин. Москва, Мысль, 2010. Т. II. С. 308–309.
19. Абушенко В. Л., Швырёв В. С. Конструкт. Гуманитарная энциклопедия. Центр гуманитарных технологий, 2002–2018 (последняя редакция: 05.08.2018). URL: <https://gtmarket.ru/concepts/6889>.
20. Стёпин В. С., Гусев С. С. Метод генетически конструктивный. Гуманитарная энциклопедия. Центр гуманитарных технологий, 2002–2018 (последняя редакция: 05.08.2018). URL: <https://gtmarket.ru/concepts/6992>.
21. Словник української мови: в 11 томах. Том 10, 1979. С. 88.
22. ДСТУ 3966-2000. Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять. Вид. офіц. Київ: Держстандарт України, 2000. 32 с.
23. Симоненко Л. О. Термін. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. С. 682.
24. Словник української мови: в 11 томах. Том 1, 1970. С. 400.
25. Словник української мови: в 11 томах. Том 2, 1971. С. 259.

26. Балабін В. В. Теорія військового перекладу в системах перекладознавства та лінгвістичного забезпечення військ. Військова освіта і наука: сьогодні та майбутнє: збірник доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 24 листопада 2017 р.). Київ: ВІКНУ, 2017. С. 86–87.

27. Балабін В. В. Концептуальний апарат теорії військового перекладу. Військова освіта і наука: сьогодні та майбутнє: збірник доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 листопада 2015 р.). Київ: ВІКНУ, 2015. С. 95–96.

28. Лукіяничук Ю. О. Структурні типи чотирикомпонентних військових термінів та їх переклад. Південний архів (Збірник наукових праць. Філологічні науки). Вип. 71, 2017. С. 182–185.

СПЕЦИАЛЬНЫЕ ЕДИНИЦЫ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО АППАРАТА ТЕОРИИ ВОЕННОГО ПЕРЕВОДА

Автор анализирует проблемные аспекты формирования и развития специальных метаязыковых единиц концептуального аппарата теории военного перевода, раскрывает содержание структурных элементов концептуального аппарата, представляет базовые единицы этой специальной теории переводоведения с целью дальнейшей обработки – терминологического определения, уточнения, стилистической правки, нормализации, стандартизации.

Ключевые слова: переводоведение, военный перевод, теория, метаязык, концептуальный аппарат, понятие, термин, определение.

SPECIFIC UNITS OF THE MILITARY TRANSLATION THEORY'S CONCEPTUAL FRAMEWORK

The author analyzes problematic aspects of the formation and development of special metalanguage units of the military translation theory's conceptual framework, reveals its structural elements, and presents its basic units, which form the architecture of this special theory of translation studies. He argues that the presented special metalanguage units need further enhancement – terminological definitions, refinement, stylistic editing, normalization, and standardization.

Key words: translation studies, military translation, theory, metalanguage, conceptual framework, concept, term, definition.